

יום הזכרון לשואה ולגבורה תשפ"ג | 80 שנים למרד גטו וארשה מרד של תקווה (שיעור מחנכת)

מטרות

1. ציון 80 שנים למרד גטו וורשה.
2. הכרות עם בחירותיהן של חברי תנועות הנוער במרד גטו וורשה ובזמן המלחמה בכלל.
3. חיזוק מקומו של הנוער כגורם משמעותי ובעל השפעה ואחריות על המתרחש, גם בשעת משבר של העם.

מהלך השיעור

1. **פתיחה :** השנה אנחנו מציינים 80 שנים למרד גטו ורשה. אני מרגיש שזו זכות להגיע לכאן היום ולהאיר סיפור של לוחמים ולוחמות - המורדים בגטאות שהיו קרובים מאוד בגיל אליכם, לא מבוגרים, לא חיילים - חניכים בתנועות נוער. אנחנו נמצאים בתקופה קשה, עוד כמה שנים לא יישארו אנשים שחיו בתקופה ההיא, הנוראה מכל, נדמה שבילית ברירה אנו כולנו ניצבים אל מול השאלות, למה לזכור? את מי נזכור? איך נזכור?

מרד גטו ורשה | (סרטון הסבר שהוכן ע"י יד ושם)

1. **צפו בסרטון האנימציה המצורף** המתאר בקצרה את המרד שהתחולל בגטו וורשה https://www.youtube.com/watch?v=HB4_SCbmUfM מרד גטו ורשה

במילים שלנו :

האי"ל - היה ארגון יהודי לוחם שהתבסס על תנועות הנוער החלוציות ופעילים חברתיים מן הגטו. תנועות הנוער היו תנועות חינוכיות, לאחר כיבוש פולין ע"י הנאצים המשיכו לארגן את הפעילות החינוכית שלהם בסתר כחברי תנועות נוער, כתבו והפיצו כרזים על מנת ליידע את היהודים בגטו במתרחש, יצרו פעילויות תרבותיות ובתי ספר לילדי הגטו כדי להעסיקם, שלחו את חברי התנועה הקטנים אל מחוץ לגטו כדי שיוכלו לחזור עם אוכל ולתת למי שהזדקק, שלחו קשריות בחזות גרמנית כדי לגלות מה מתרחש מחוץ לחומות הגטו ועוד ועוד. כמו שצויין בסרטון חשוב להדגיש שבשלב הראשוני לא מאמינים לבשורות שמביאים חברי תנועות הנוער ואין התנגדות כוללת של יהודים, כיוון שהיה חשש מהחמרה של ההשמדה ובגלל שחברי התנועות הם מעטים מדי בתוך הציבור היהודי ואין מספיק שותפים למעשה כזה. באקציה הראשונה, שנמשכה כחודש וחצי, נשלחו למחנות המוות כ-300,000 יהודים ונשארו בגטו כ-60,000 איש בלבד. רוב יהדות וארשה נשמדה ללא התנגדות משמעותית.

עברו מספר חודשים ובערב חג פסח 1943 (בדיוק לפני 80 שנים) הגיעו הנאצים כדי לחסל סופית את גטו וארשה ורצו לשלוח את כל מי שנותר על רכבות למחנה ההשמדה אושוויץ.

ספרי היהודים יצאו למרד והצליחו להחזיק בקרב נגד הנאצים במשך חודש של לחימה, לאחר האקציה הגדולה בגטו ורשה, הרחוב היהודי יותר קשוב לחברי תנועות הנוער, ואט אט רואה בהם את ההנהגה של הגטו. ב-19 באפריל 1943 אלפי יהודים, גם בלי נשק, הכינו מקלטים / בונקרים מתחת לאדמה ואגרו בהם מזון ומים. הגרמנים נאלצו להילחם קרב עקשני על כל מקלט, למעלה מ-600 נקודות שונות. למורדים לא הייתה שום ציפייה לנצח, והם הופתעו לגלות שגם לאחר כמה שבועות, חלקם עדיין בחיים. כשלא נותר סיכוי להילחם, ירדו שרידי הארגון הלוחם לתעלות הביוב, וחלקם הצליחו לצאת בחיים לפני שהעלו את כל הגטו בלהבות.

דיון:

- למורדים לא היתה ציפייה לנצח את הגרמנים, האם בכל זאת היה טעם בפעולות שבחרו לעשות? מדוע?
- מה ניסו להשיג המורדים בפעולתם?
- היה מרד גם במה שהם עשו לפני זה? הסבירו

2. קראו את השיר התנגדות של חיים גורי

התנגד מי שהבריוח כיכר לחם

התנגד מי שלימד בחשאי

התנגד מי שכתב והפיץ עלון מחתרת, שהזהיר וקרע אשליה

התנגד מי שהגניב ספר תורה

התנגד מי שזייף תעודות "אריות", שהעניקו חיים

התנגד מי שהבריוח נרדפים מארץ לארץ

התנגד מי שכתב את הקורות וטמן בחול

התנגד מי שהושיט עזרה לראוי לה ממנו

התנגד מי שאמר מילים שקרבו את קצו

יום הזכרון לשואה ולגבורה תשפ"ג | 80 שנים למרד גטו וארשה

התנגד מי שקם בידיים ריקות על הורגיו

התנגד מי שקישר בין הנצורים והבריה הוראות ומספר כלי נשק

התנגד מי ששרד התנגד מי שלחם עם נשק ביד ברחובה של עיר, בהרים וביער

התנגד מי שהתקומם במחנות המוות

התנגד מי שמרד בגטאות, בין קירות נופלים, במרד הנואש ביותר, שידע עם המורד מעודו.

דין:

- מה מעלה בכם השיר?
- על מנסה חיים גורי לשפוך אור?
- מה דעתכם על עמדתו?

אמרי מרד הוא לא רק לאחוז בנשק, המרד בגטאות היה גם הבחירה ליצור חיים ולהתנגד לסביבה שכופה עליך לדאוג רק לעצמך. היו יהודים שבחרו להתנגד לנאציזם בדרכים שונות. הם לא היו מוכנים לוותר על זהותם כיהודים ועל כבודם כבני אדם. ההתנגדות התחילה בהברחת לחם והתפתחה עד ללחימה של ממש נגד הגרמנים.

סיכום | צוואת המורדים

1. **קראי** את מילותיה של חווקה פולמן רבן מהמצגת

- מה חווקה מבקשת מאיתנו?
- איך ניהיה אנחנו ממשיכי דרכם של הלוחמים?

2. **סיום:** היה לנו חשוב להביא דווקא היום את הסיפור של תנועות הנוער בזמן השואה. היום 80 שנים

לאחר שבחרו חברי תנועות הנוער אנו מציינים יחד את יום הזיכרון לשואה ולגבורה, שמתקיים ביום

בו פרץ מרד גטו ורשה עליו דיברנו היום, כדי להזכיר לכולם את המעשה המשמעותי שעשו תנועות

הנוער בשואה.

אני רוצה להגיד לכם שאם יש משהו שנוכל לקחת לחיים שלנו היום הוא ההבנה של הכוח שיש לבני נוער בעולם. מי שעשו את המרד היו בני נוער בגילכם! יש פה משפט שאומר "הנוער הוא הסיכוי הנצחי לאושר של האנושות". זה אומר שיש לבני נוער תפקיד להפוך את החברה שלנו לטובה יותר. יש במציאות הרבה דברים לא טובים. אלימות קשה, וגזענות ופערם כלכליים גדולים. חשוב שתשאלו את עצמכם מהם הדברים הלא צודקים שמתרחשים מסביבכם דרוש למרוד בהם ולשנות אותם.